

A fejlődő Csongrád megye

Hódmezővásárhely ötödik ötéves terve

A város lakóinak száma 1976. január 1-én 54 ezer 479. A területe 473 négyzetkilométer. Budapest után a legnagyobb a közigazgatási területe. Lakóinak számát tekintve az ország 83 városa között a 15. helyet foglalja el, de nem a megyeszékhelyek sorában az első. Népsűrűsége négyzetkilométerenként 115 ember. A belterületen a népsűrűség jóval nagyobb, 1997 ember él négyzetkilométerenként.

A város a felszabadulás előtt mezőgazdasági jellegű település volt, ma a foglalkoztatottak több mint fele az iparban dolgozik. A megtermelt javak háromnegyed részét az ipar adja. Öt nagyüzem, 11 vállalat, 12 kisipari termelőszövetkezet működik Hódmezővásárhelyen. Négy vállalat országos és világhírű. A HÓDIKÚT 60 országba exportál, és a legtöbb munkást (körülbelül 5 ezer) foglalkoztatja. A korszerű gépparkon 7 millió árú állítanak elő, s a gyártmányfélék száma megközelíti a félezeret. A HÓDIKÚT-nak több városban és községben van telephelye. Az Alföldi Porcelángyár, az építőanyagipar egyik hazai fellegrája. A modern, összkomfortos lakásokhoz gyártanak fürdőszobai és egészségügyi berendezéseket. Jól ismertek a szép for-

májú edényel, étkészletel. Belső falburkoló csempeit több színben készítenek. Az ország egyetlen mérleggyára Hódmezővásárhelyen működik. Termékeit külföldön is ismerik és az üzemnek közel ezer dolgozója van. A HÓDGÉP a legnagyobb mezőgazdasági gépeket gyártó üzemek közé tartozik. A termékek minőségi fejlődését jelzi, hogy több nagydíjat nyertek külföldi kiállításokon. A Furfuról gyár a legfiatalabb üzem a városnak. A furfuról a műanyagipar alapanyaga.

A város határában a két állami gazdaság mellett nyolc termelőszövetkezet gazdálkodik. Hódmezővásárhely is iskolaváros, mezőgazdasági főiskoláján 400-an, az öt középiskolában 2 ezren, s az általános iskolákban 5300-an tanulnak.

A 704 ágyas kórházban minden szakrendelést ellátnak, s a kórház munkáját 17 orvosi körzet segíti.

Nagy hírt szerzett a művészetben a vásárhelyi festészet. A Tornyai múzeumban őrzik az alföldi pikúra legszebb műveit. A város évtizedek óta támogatja a festőket, szobrászokat, és a tanács 19 műteremlakást épített.

Változó kép

Kellemes sétálni Vásárhelyen. A ligetes utcák, virágos parkok felüdítenek. A régi házsorok mellett a belvárosban is ott az új, modern építészet. A kertváros két-ötmelelesei között ugyanazt érzi az ember, mint a Hódúti új lakónegyedben: a nagyfokú dinamizmust.

Hirtelen eszembe jutnak a magyar írók vallomása. A Vásárhelyről alkotott régi képet a fény és árnyék jellemezte. Ady határozottan védte a „paraszt-Párizs” gunyoros kicsengése ellen. Juhász Gyula magyar Piesolénak tisztelte, amikor összevetette alkotó nyugalmát a Firenze melletti kisvárosával. Móricz dühösen megszégyenítette országvilág előtt egyik riportjában a vásárhelyieket, mert 1923-ban kevés könyvet vásároltak. Németh László elismeréssel gondolt mindig Hódmezővásárhelyre — választott szülővárosának is nevezte.

De milyen ma Vásárhely? A mai képe már egységes. A felszabadulás után rohamosan kezdett fejlődni. 1950-ben megyeszékhely lett — több mint egy évtizedig az is volt —, és a közigazgatási funkció még jobban segítette épülését, szélvételét, erősödését. A lakosság szorgalma, akaratja és tehetsége, a város vezetőinek példás kezdeményező-készsége azt eredményezte, hogy Hódmezővásárhely, az egykori parasztváros arculata megváltozott.

A nagy építkezések arról árulkodnak, hogy itt is szeretnék mielőbb a lakásra várókon segíteni. A várakozók listáján több ezer név szerepel. Ezért érthető, hogy a negyedik ötéves tervben a legfontosabb célkitűzés a lakáshelyzet javítása volt.

Az építési tervet túlteljesítették. Az előirányzott 1700 lakás helyett, 2382 épült. Az építkezők

többsége saját erőből teremtett otthont. A célcsoportos lakásépítési tervet nem teljesítették, 60 lakással elmaradtak az előirányzotól.

Az egészségügyi intézmények bővítésére, fejlesztésére 8 millió forintot költöttek. Új orvosi rendelőt és gyógyszerérték adtak át, a városi kórház osztályait korszerű műszerekkel szerelték fel.

A külterületről évről évre több százan költöznek a városba. 1960-ban a külterületi népesség száma 12 ezer 794, 1970-ben 8 ezer 578 volt. Így a lakásépítés mellett az óvodák, bölcsődék, iskolák létesítésére nagy gondot fordítottak. Csongrád megye más városaihoz hasonlóan itt sem hiányzott a társadalmi összefogás — ezzel magyarázható, hogy a tervezett 50 óvodai férőhellyel szemben 303 épült.

Elkészült a kertvárosi 8 tantermes iskola és terven felül két általános iskolai napközis terem. A parkerdőben a gyerekek öröme tovább terebélyesedett az úttörőtábor.

Új színtöltja a városnak a gyermekkönyvtár, az V. kerületi párt- és művelődési ház. Hárommal szaporodott a műteremlakások száma.

A nagyarányú építkezések nem kényszerítik el a közművesített területek nélkül. Az elmúlt tervidőszakban közművesítésre 84 millió forintot költöttek. A tervezett 18 kilométer hosszúságú vízvezeték helyett 37 kilométernyit fektettek le. A fejlesztés lehetőségeit a lakosság önkéntes

Az új szerepben

A városi tanács meghatározta az ötödik ötéves terv időszakára a feladatokat. A következő öt évben Hódmezővásárhely az eddigieknél gyorsabb ütemben, szerekörének megfelelően fejlődik.

hozzájárulása és társadalmi munkája növelte. Harmincmillió forintot költséggel hét kutat fúrtak, s így a város ivóvíz-ellátása tovább javult. Három kilométer hosszú szilárd burkolatú út, s 19 kilométer járda épült. A járda egyharmada aszfaltozott.

A lakásépítés, a folyóméterek, kilométerek statisztikája mellett a vásárhelyiek a gazdasági élet mutatóira is büszkéek. A negyedik ötéves tervben az ipari termelés éves, átlagos növekedési üteme 15–16 százalékos volt. Ez a szám azt is jelzi, hogy az országos és megyei fejlődési ütemet meghaladták. A szép eredményt jórészt a termelékenység növelésével érték el. A megelőző tervidőszakhoz képest a porcelángyár háromszorosára, a mérleggyár kétszeresére növelte termelését. Az építőipar évente 7–8 százalékkal adott többet, ennek ellenére mégis kapacitáshiány mutatkozott. Javult a kereskedelmi ellátás is: a vendéglátóiparban 34,1 százalék, a kereskedelemben 41 százalék volt a forgalomnövekedés.

Sikeres éveket zártak a mezőgazdasági üzemek. A harmadik ötéves tervhez képest 52 százalékkal nőtt termelésük, miközben 18 százalékkal csökkent a dolgozók száma.

A számok, mutatók azt bizonyítják, hogy a negyedik ötéves terv eredménye jó alapot ad az ötödik ötéves terv megindításához. Azonban az új tervidőszakban minden ágazatnak összetettebb és magasabb szintű feladatokat kell megoldani, mint korábban.

Több mint egymilliárd forintot használhatnak fel a városfejlesztésre. Továbbra is megkülönböztetett figyelmet fordítanak a lakásépítésre. Ez a kérdés azért is elsősorú, mert figyelembe kell

venni, hogy a lakások egyharmada 1900 előtt épült, kétharmada vályogfalú, és 51 százaléka egyszobás. Tehát nemcsak a fiatalok kopogtatnak a tanácsnál, hanem az idősebbek is szeretnék jobb minőségű, komfortosabb otthonhoz jutni. Az elmúlt évek belviselés súlyos károkat okoztak, és ez tovább növelte a lakásigénylők számát.

Hódmezővásárhelyt a kormány 1971-ben kiemelt településként részleges felsőfokú központ szerepkörrel ruházta fel. A kiemelt helyzet a negyedik ötéves terv városfejlesztésében és a lakásépítésben még nem mutatkozott. De 1975–80-ra már az új szerepkör követelményeinek megfelelően tervezték a fejlesztést.

A városi tanács ebben a tervidőszakban 2969 lakás megépítését látja szükségesnek. A célcsoportos beruházási lakásszám: 1140–1150 — s ez az előző tervidőszaknak több mint háromszoros. Teljeszerzően 1000–1100 lakás felépítésére van lehetőség és 500 családi házhoz biztosítják a területet.

A teleszerű, többszintes lakásépítést a Bartók Béla sétány és a Kodály Zoltán utca, valamint az Ipoly utca közötti területen

Aruház, bisztró, aluljáró

Az iskolaépítés továbbra is kiemelt feladat. Azt szeretnék elérni, hogy minél hamarabb biztosítsák a szakrendszerű oktatás feltételeit valamennyi felsőtagozatos részére. Ehhez többek között még több diákotthon szükséges. A külterület elnéptelenedése miatt nyolc iskola szűnik meg. A tervidőszakban azt is el szeretnék érni, hogy a szakmunkások középfokú oktatását helyileg megoldják a város munkaadó szükségletének megfelelően. A gépipari szakmunkásképző felépítésével tovább javul a nagyüzemek munkaerő-utánpótlása.

A közművelődés fejlesztésének anyagi lehetőségei szerények. A tervidőszak végén lerakják az Alföldi Galéria alapjait s ebben az ötéves tervben folytatják a mártélyi ifjúsági és képzőművészeti tábor építését.

A vízhálózatból 9644 lakás kap vizet, ahhoz, hogy a város valamennyi utcájában ki legyen építve a vízvezeték-hálózat, még 25–30 kilométernyi csövet kell lefektetni. A 114 kilométer hosszú hálózatból 43 km felújításra szorul. A feladatokat a tanács úgy sorolta, hogy legelőször a többszintes, teleszerű lakásépítésnél, családiházak lakótelepeken kell biztosítani az ivóvizet. A tanács a korábbi évekhez hasonlóan ismét számít arra, hogy a lakosság saját erőből is segíti a vízhálózat építését.

Nagyon fontos feladata az ötödik ötéves tervnek a központi

a Mikszáth, Somogyi, Móricz, Zrínyi utcákban, Kossuth téren kezdenek el. Az építkezés legnagyobb területe a városközpont, a harmadik ötéves tervben megkezdett rekonstrukciót itt folytatják. Az építkezésekkel egyidőben a belterületet parkosítják.

A gyógyító munkában az országos átlagnál kedvezőbb a helyzet, mert 23 orvos jut 16 ezer lakosra. A kórházi alap-ellátás biztosított, de egyes osztályok túlszűfoltak. A kórház épületeinek 60 százaléka műszakilag elavult, 10 százalékat szanálni kell. Eppen ezért a tanács elsősorban a kórház fejlesztését, a technikai felszerelésének további korszerűsítését tűzte ki célul, valamint azt, hogy az anya- és gyermek-egészségügyi ellátást javítsák. Műszerek vásárlására kétféle forrást fordítanak. Szükséges a gyógyintézet főépületének bővítése, itt majd a belgyógyászat és a röntgenosztály kap helyiségeket. Már ebben az évben új rendelőpultot, gyógyszerteret adnak át, s így az egészségügyi statisztika tovább javul.

Az életveszélyes épületek miatt csökkent a szociális otthonok helyeinek száma. Előrelépést jelent, ha a tervidőszakban a kútgyógyintézetet szociális otthonná alakítják.

Ebben az évben már 2600 kisgyermeket szeretnének a szülők beírni az óvodába. Még a 120 százalékos kihasználás mellett is csak 2360 gyereket tudnak elhelyezni.

A nagyarányú lakásépítéssel egyidőben a város jelentős állami támogatást kap a kapcsolódó létesítmények megépítésére. Így a teleszerű lakásépítési területen célcsoportos beruházásból 250 óvodai férőhelyet s 16 általános iskolai tanterem építését tervezik. Ezen kívül 1800 négyzetméter alantérületű kereskedelmi, vendéglátói és 520 négyzetméter szolgáltatási hálózatbővítést akarnak megvalósítani. További 150 új óvodai férőhelyet tanácsi pénzből és társadalmi összefogással építenek.

szennyvíztisztító telep bővítése, és a strandfürdő fejlesztése. A vásárhelyiek régóta igénylik, hogy a nyári egészséges pihenéshez, szórakozáshoz több lehetőséget kapjanak. Kívánságuk valóra válik, az öt év alatt öltözkövel gyermekpancsolóval, két melegvízes ülőmedencével és egy úszómedencével gazdagodik a strand. A mártélyi üdüliötelep bővítésére 1 millió forintot fordítanak.

A legtöbb utat és járdát a lakótelepeken építik. Minél előbb el szeretnék érni, hogy a Béke-telep szilárd burkolatú utat kapjon.

Az új templom mögött jelölték ki az autóbusszpályaudvar helyét. A tanács mellett a másik beruházó a Volán és az Utasellátó Vállalat. A kiviteli tervek az UVATERV készíti, s 1978 végére várható a pályaudvar avatása.

A városfejlesztésben igen jelentősek azok a beruházások, amelyek nem a tanács pénzből valósulnak meg. Így például az Elikar a kertvárosban tejbisztrót, a Béke lakótelepen ABC-áruházat, az APÉSZ a serháztéri lakótelepen áruházat, a MEK a Kincses telepen élelmiszer, a Bajcsy-Zsilinszky utcában zöldség-gyümölcs boltot létesít. A süítőipari vállalat a kenyérgyárnál — amelyet nemrég adtak át — péküzletet nyit. A KPM közötti igazgatósága megépíti a népkerti aluljárót s ennek költsége eléri az 50 millió forintot.

Társadalmi összefogás

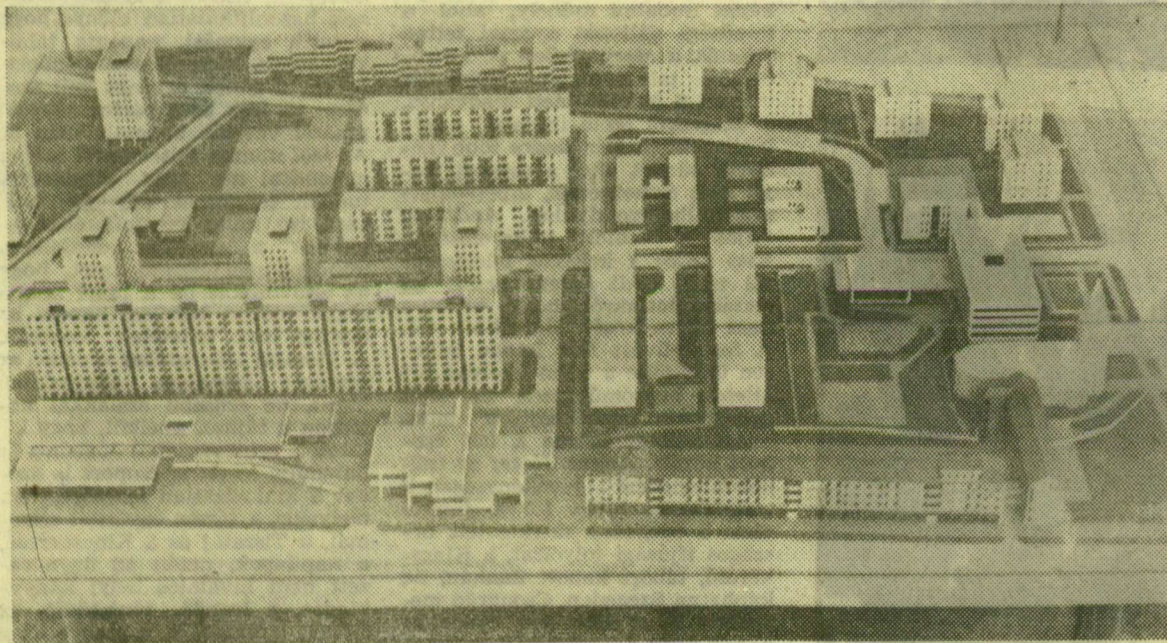
Természetesen a vásárhelyiek még több lakást, utat, áruházat, boltot, még jobb életkörülményeket szeretnének. Az igények — s ez az élet rendje — a lehetőségek előtt járnak, és érthető, ha az emberek a meglévőnél többről és szebből álmodnak. Jól tudják, hogy a takarékos meddig ér, de azért egy kis továbbnyújtózkodásról nem mondanak le. Amikor kevés a pénz, felajánlják a saját erőt, társadalmi összefogást.

Hódmezővásárhelyen először hagyták jóvá a társadalmi munka közléstervét. A városi tanács 15 oldalon írta le és vázolta a lehetőségeket, hogy a közel 800 szocialista brigád s a lakosság ezrei miben tudnak segíteni. Jelen-

tős támogatásról van szó. Például: 350 kilométer földút karbantartását, gondozását véghezvite a gazdaságok. A lakossági kezdeményezéssel épülő vízvezeték, a földmunkákban számítottak az emberekre. Azokban az iskolákban, ahol nincs tornaterem szabadterületi sportpályát építenek társadalmi munkában.

Hódmezővásárhely ötödik ötéves terve jobbat, szebbet ad minden polgárának. Ez nemcsak nekik öröm, hanem a szentesieknek, szegedieknek, mindszentieknek, kistelekeieknek... hiszen a terv megvalósítása azt is jelenti, hogy tovább gazdagodik, szépül, erősödik Csongrád megye.

HALÁSZ MIKLÓS

A belváros rekonstrukciójának makettje

Somogyi Károlyné tervezése